

УНСС

РЦДО – ХАСКОВО

разработил: Галя Митева

факултетен номер: 21142029

ЕСЕ

ПО

ОСНОВИ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ТЕОРИЯ

НА ТЕМА:

ВЪЗНИКВАНЕ И ЕВОЛЮЦИЯ НА ПАРИТЕ

Парите извървяват дълъг път на еволюционно възникване и развитие. Историята на зараждането и развитието на парите е част от историята на развитието на стоковото производство и реализация, т.е. на пазарната икономика. Парите винаги са изразявали стойността на стоковото многообразие и в продължение на цялата икономическа история се проявяват във форми, които е диктувала достигнатата степен на развитие на стоковите отношения. Всеки исторически период от развитието на човешката цивилизация съответства на преобладаващата форма на парите. Причините за генезиса на парите, обосновани от различни школи и автори, основно се свързват със закономерностите в развитието на стоковото производство и размяна и ролята на държавата като създател на парите. Голямо е многообразието на тезите за парите и схващанията за причините за възникването, същността и техните функции. В историческото си развитие парите са преминали през голяма еволюция, в рамките на която те преминават различни етапи на развитие и се използват различни видове пари.

В историята на стойността ,преди въвеждането на монетите като обменно средство за такова служили ценни стоки или предмети в зависимост от ценностната система на съответната цивилизация. Много предмети са били използвани за пазарна размяна, например добитък, чували жито или зърна какао – самите те полезни сами по себе си, но понякога полезните стоки са били придобивани и в замяна на привлекателни обекти като раковини или мъниста. Така разменната търговия, известна още като бартер, е най-простата форма на търговия, при която стоките или услугите се разменят за известно количество други стоки или услуги, като всеки се води от личните си нужди. Бартерът става популярен сред обществата, в които не съществуват парични системи, или в които парите са в много нестабилно положение, или просто липсват такива. Неудобството при този вид търговия е, че тя зависи от взаимното съвпадение на нуждите. Преди размяната да бъде осъществена, нуждите на един човек трябва да са отражение на тези на друг. Но освен натурални продукти за бартер ,са се използвали и благородни метали като удобно разменно средство. Постепенно се налагат различни метали като злато,сребро,калай и желязо, което прави стоковата размяна по-лесна и удобна (практична). Разменените метали са универсално ценни както за всички ,така и от всички народи, градове и други форми на организация на обществото. По този начин ценните метали и други предмети освен в обменно средство се превръщат и в мярка за стойност.

Народите на Месопотамия използват още в края на 3000 г. пр.н.е. слитъци от благородни метали за разменно средство. В клинописни глинени плочки от 2500 г. пр.н.е. се споменава използването на сребро като платежно средство. Тези стандартизирани слитъци с точно определена стойност се наричат мини, шекели или таланти. Тази система на разплащане се оказва удобна за търговците, боравещи с големи количества стоки – пренасяни с кораби или кервани или съхранявани в складове, но за обикновените хора не е практична, тъй като златото е прекалено скъпо ¹.

След като веднъж вече е възможно да се произвеждат стандартизирани слитъци от благородни метали, въпрос на време е те да се смаят до размер, който позволява повече гъвкавост и ежедневна употреба. Преходът

---

¹ Й. Аврамов „Силата на парите“, Сиела, 2005

от използване на безформени късове метал към отсичане на първите монети е първата парична революция в човешката история ².

Първите пари във формата на монети са свързани с Лидия, Мала Азия, където в средата на 6 век пр.н.е. е въведена първата биметална монета от електрум или електрон (самородна сплав между злато и сребро), с разнообразни размери и без означения за стойност.

Изказани са хипотези, че като разменно средство монетите са се появили първо в Древен Китай, а в Лидия са изработвани вече от ценен метал като гаранция за тяхната стойност. Монетарната система е възприета от персийската династия Ахемениди посредством Мидия, съседна Фригия и на други места в Мала Азия. С парите и златото са свързани и легендите за баснословно богатство на царете Мидас и Крез.

Древните гърци също възприемат новата идея и започват да произвеждат сребърни и бронзови монети – драхми³, като две драхми са равни на един статер. Най-напред пари започва да сече цар Фидон в Егина през 7 век пр.н.е. Тези ранни монети съдържат определено количество метал с конкретна стойност. Като гаранция за точното съдържание на метала, монетите се щамповат с емблема – за Егина това е костенурка, за Атина – бухал или маслинова клонка, за Коринт – пегас и т.н. Срещат се глави на божества и надписи, идентифициращи владетеля или държавата, която ги е емитирала. Главите на владетелите се появяват през елинския период и в Древен Рим.⁴

Монетите са удобни, защото бързо могат да бъдат преброени и така отпада необходимостта слитъците от метал да се претеглят, както търговците правели по-рано. Първите монети вливат сигурност в търговския обмен като ефективно, ефикасно и икономично „средство за размяна“. Появата им съвпада и с появата на полисите, където социалното положение се определя не само от рождението, но и от степента на богатството. Развива се междуградската и международната търговия. Така парите подпомагат развитието на цивилизацията. Не случайно по това време се появява първата световна империя на Ахеменидите, а два века по-късно древногръцката култура завладява Ориента благодарение на Александър Македонски.

---

² Уедърфорд, Джак. „История на парите“. Обсидиан, 2001

³ Попов, Димитър. „Древна Гърция. История и култура“. София, ЛИК, 2009

⁴ Дейвис, Норман. „Европа. История“. Велико Търново, Абагар, 2005